

Bostadutvalget

Kunnskapsdepartementet, postboks 8119 Dep, 0032 Oslo

Telefon: 22 24 74 98 / 22 24 75 23 Faks: 22 24 75 96

E-mail: Bostadutvalget@kd.dep.no

<http://www.Regjeringen.no/Kunnskapsdepartementet/Bostadutvalget>

Referat fra utvalgsmøte 17. – 18. april 2007

Møtested: Hotell Gabelshus Oslo

Møtetidspunkt: Tirsdag 17. april kl. 11.00 – onsdag 18. april, kl. 16.30

Forfall: Utvalgsmedlemmene Byfuglien og Øzerk

Utvalgsmedlem Baumann deltok ikke onsdag 18. april fra klokken 09.00 – 15.30

**Neste møte – utvalgets siste – finner sted på Radisson SAS, Airport Hotell, Gardermoen
Tirsdag 15. mai kl. 10.00 – 17.00.**

Utvalgets innstilling overrekkes fredag 8. juni kl. 12.00

Statsråden inviterer til middag torsdag 7. juni kl. 19.00

Sakliste for møtet:

1. Godkjenning av dagsorden og referat
2. Formålet med opplæringen og formålet for barnehagen – drøftinger
3. Begrunnelser for utvalgets forslag
4. Drøfting for kapitler i innstillingen

I tillegg var det satt av en time til informasjon om høringsrunden av NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke. Denne ble på grunn av tidsnød avlyst.

Sak 1 Godkjenning av dagsorden og referat

Referat fra møte 13. – 14. mars ble godkjent. Dagsorden ble godkjent under forutsetning av en viss fleksibilitet i forhold til den foreslåtte tidsplan.

Bostad refererte kort fra deltakelse i to konferanser på Høgskolen i Oslo, den ene for barnehagestudenter, den andre for lærerstudenter og personale med ansvar for lærerutdanningen ved høgskolen. Under førstnevnte konferanse ble den manglende barnehagekompetansen i utvalget sterkt understreket.

Baumann refererte fra møte i Utdanningsforbundet i Nord Trøndelag.

Birkedal og Sinding Aasen refererte fra seminar/ konferanse på Norsk Lærerakademi, Bergen.

Hareide refererte fra Pedagogstudentenes årsmøte. Pedagogstudentenes uttalelse vedtatt under årsmøtet, er oversendt utvalget og utvalgets medlemmer. **Hareide** hadde deltatt i et møte for tillitsvalgte i Utdanningsforbundet i Oppland.

Mile refererte fra en konferanse arrangert av Utdanningsforbundet i Tønsberg.

Valen refererte fra samtaler med utdanningsansvarlige i de palestinske områdene.

Sak 2 Formålet med opplæringen og formålet med barnehagen

Diskusjonen tok utgangspunkt i de forslagene utvalget ble enige om i møte 13. – 14. mars med enkelte endringer i avsnitt to og tre i formålet for opplæringen. Medlemmene Birkedal, Bull, Byfuglien, Hareide, Mile, Renberg, Sinding Aasen og Øzerk hadde skriftlig kommet med kommentarer til de reviderte forslagene.

2.1 Formålet med opplæringen

Følgende forslag lå til grunn for drøftingene:

Opplæringa i skole og lærebedrift skal gi eleven historisk og kulturelt ankerfeste, og opne dører mot verda og framtida. Opplæringa skal byggje på felles verdiar frå menneskerettane og ulike religionar og livssyn, som respekt for menneskeverdet, åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet. Opplæringa skal gi *kjennskap til/forståing* for kulturtradisjonane i samfunnet vårt som har røter i kristendom, humanisme, demokrati og vitskap. (Opplæringa skal skje i samarbeid og forståing med heimen.)

Elevane skal utvikle kunnskapar, dugleikar og holdningar som gjer dei i stand til å meistre liva sine og delta i samfunns- og arbeidslivet. Dei skal utvikle evne til kritisk tenking, etisk handling og å ta økologisk ansvar. Elevane skal få utfalde skaparglede, engasjement og spørjelyst i demokratiske fellesskap som fremjer danning og lærelyst.

Skolen og lærebedrifta skal møte eleven med tillit og krav, og leggje til rette for medansvar og medverknad. Skolen og lærebedrifta skal motverke alle former for diskriminering, og vere ein trygg og utfordrande stad for samarbeid og læring.

2.1.1 Plassering og formulering av setningen om samarbeidet med foreldrene/ hjemmet Birkedal ønsket formuleringen ” Opplæringa skal skje i forståing og samarbeid med heimen” .

Bull foreslo: ”Skolen skal samarbeide med heimen”.

Det ble avholdt prøveavstemning over de to forslagene.

Medlemmene Birkedal, Chaudhry og Hætta støttet forslaget fra Birkedal.

Medlemmene Baumann, Bostad, Bull, Hareide, Hornslien, Mile, Renberg, Sinding Aasen og Valen støttet forslaget fra Bull.

Deretter drøftet utvalget plassering av setningen.

Medlemmene Birkedal, Chaudhry, Hornslien og Hætta ønsket setningen plassert til slutt i første avsnitt.

Medlemmene Baumann, Bostad, Bull, Hareide, Mile, Renberg, Sinding Aasen og Valen ønsket setningen plassert til slutt i formålet.

Dermed plasseres følgende setning til slutt i formålet:
”Skolen og lærebedrifta skal samarbeide med heimen”.

2.1.2 Henvisning til kulturtradisjon

Utvalget måtte avklare hvilken formulering som skal brukes i siste setning av første avsnitt der formålet skal inneholde en henvisning til kulturtradisjon og dens røtter/kilder. Aktuelle alternativ var :

- **Gi kjennskap til og forståing for**
- **Formidle og fornye**
- **Ha respekt for**
- **Gi kjennskap til**
- **Gi innsikt i**
- **Gi kunnskap om**
- **Gjøre fortrolig med**

Utvalget samlet seg om *innsikt i/ innsyn i*.

2.1.3 Formuleringen ”kulturtradisjonen i samfunnet vårt med røter i eller med kjelder i”

Flertallet (10) ønsket å bruke ”*med røter i kristendom, humanisme, demokrati og vitskap*”. Utvalgets medlem **Mile gjorde kjent at hun ikke kunne gi sin tilslutning til denne setning. Hun vil formulere en dissens.**

2.1.4 De foreslåtte verdiene

Forslaget viser til følgende felles verdier: *Respekt for menneskeverdet, åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet*. Følgende andre stikkord ble nevnt: *Menneskets uendelige verdi, tilgivelse, sannferdighet, frihet, fellesskap og mangfold. Etter en kort diskusjon ble utvalget enig om å samle seg om de opprinnelig foreslåtte verdiene.*

Bull foreslo å *snu setningen slik at de konkrete verdiene nevnes først. Setningen blir som følger: Ho skal bygge på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse verdiane kjem til uttrykk i menneskerettane og i ulike religionar og livssyn.*

Utvalget ga tilslutning til dette.

2.1.5 Skolen og lærebedrifta skal motverke alle former for diskriminering

Birkedal foreslo følgende tilføyelse: *Skolen og lærebedriften skal motvirke alle former for diskriminering og krenkende ytringer og handlinger.*

Utvalgets flertall (9 medlemmer) fant formuleringen ”*alle former for diskriminering*” dekkende.

2.1.6 Elevane skal utvikle kunnskapar, dugleik og holdningar som gjer dei i stand til å meistre liva sine og delta i samfunns- og arbeidsliv

Setningen ble omformulert som følger: ”Elevane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet”.

Følgende forslag til formål for opplæringen forelå etter dette:

Opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal opne dører mot verda og framtida og gi elevane historisk og kulturelt ankerfeste. Ho skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse verdiane kjem til uttrykk i menneskerettane og i ulike religionar og livssyn. Opplæringa skal gi innsyn i kulturtradisjonar i samfunnet med røter i kristendom og humanisme, demokratisk og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong. Elevane skal lære å tenkje kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Dei skal ha medansvar og høve til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane med tillit og krav, og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærebyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Skolen og lærebedrifta skal samarbeide med heimen.

Avstemning:

Utvalgets medlem Ellen Inga O. Hætta viste til den e-post som var sendt medlemmene og sekretariatet mandag 16. april der hun opplyste at hun støtter forslag fra Birkedal om at "opplæringen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk kulturtradisjon". Birkedal har senere revidert dette slik at det nå lyder:

Skolen skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, gi kulturell tilhørighet og utruste for livet. Opplæringen skal bygge på de grunnleggende verdier i kristen og humanistisk kulturtradisjon, menneskerettighetene og verdier i ulike religioner og livssyn i vårt samfunn slik som respekt for menneskets uendelige verdi, åndsfrihet, nestekjærighet, tilgivelse sannferdighet, likeverd og solidaritet. Opplæringen skal gi rom for kulturelt mangfold og vise respekt for den enkeltes overbevisning.

Utvalgets medlem Kristin Mile gjentok sin tidligere bebudede dissens knyttet til nestsiste setning i første avsnitt.

Før utvalget tok stilling til det foreslåtte forslaget, ønsket medlemmene å gi uttrykk for sine primære standpunkt til verdigrunnlaget i formålet. Følgende alternativer forelå:

Alternativ 1:

Med utgangspunkt i norsk, samisk og europeisk kulturtradisjon skal skole og lærebedrift bygge på verdier som har tilslutning fra religioner og livssyn i vårt samfunn. Likeverd, solidaritet og respekt for mangfold skal prege opplæringen.

Forslaget var ikke bearbejdet, men ble fremmet i møtet 13. – 14. mars som uttrykk for et prinsipielt standpunkt.

I møte 13. – 14. mars ga følgende medlemmer støtte til dette som sitt primære standpunkt: Baumann, Chaudhry, Hornslien, Øzerk.

Prinsippet om en livssynsnøytral formålsbestemmelse som primærstandpunkt fikk støtte av Mile, Renberg, Valen og Sinding Aasen.

Alternativ 2.

Det vises til det ovenfor siterte forslaget fra Birkedal.

Birkedal og Byfuglien sluttet seg til dette som sitt primære standpunkt i møte 13. – 14. mars. Hætta fremmet det som sitt primærstandpunkt nå.

Avstemningen over forslag til formål for opplæringen viste følgende: Baumann, Bostad, Bull, Chaudhry, Hareide, Hornslien, Renberg, Valen og Sinding Aasen gav sin tilslutning til dette. Mile støttet forslaget med unntak av nestsiste setning i første avsnitt.

Medlemmene Birkedal og Hætta gav sin tilslutning til forslag formulert av Birkedal og lagt fram av Hætta.

2.1.7 Utvalget tok opp igjen diskusjonen neste dag

Bostad åpnet med å understreke betydningen av at utvalget kunne samle seg om formålstekster.

Hætta og Mile understreket at de ville opprettholde sine standpunkt.

Birkedal foreslo følgende formulering av 1. avsnitt:

Opplæringa i skole og lærebedrift skal opne dører mot verda og framtida og gi elevane historisk og kulturelt ankerfeste. Ho skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet slik desse verdiane kjem til uttrykk i menneskerettane, i kristen og humanistisk tradisjon og i ulike religionar og livssyn.

Birkedal foreslo vidare at ”demokratisk og vitskapleg tenkjemåte” etter dette måtte innarbeides i en egen setning eventuelt flyttes sammen med andre elementer i 2. avsnitt.

Etter en kort pause i møtet opplyste **Mile** at hun subsidiært kunne gi sin støtte til dette forslaget. Hun understreket som de øvrige utvalgsmedlemmer, betydningen av å kunne stå sammen om noe. Samtidig understreket både Mile og øvrige utvalgsmedlemmer viktigheten av å begrunne de valg som er foretatt.

Hætta opplyste at hun fortsatt ville stå på sitt opprinnelige forslag.

Valen kunne gå for forslaget, men foreslo ”likestilling” lagt inn f. eks. i siste setning i tredje avsnitt: ”Skolen skal fremme likestilling og motarbeide diskriminering”.

Hætta foreslo etter en pause følgende endring:

Ho skal byggje på menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane.

Samtlige utvalgsmedlemmer kunne støtte dette.

2.1.8 Demokrati og vitenskapleg tenkjemåte

Formulering måtte som foreslått av **Birkedal**, innarbeides i forslaget. Flere av medlemmene ga uttrykk for at det var sterkt ønskelig å få dette inn igjen.

Bostad/Valen foreslo siste setning i første avsnitt som følger:

Opplæringa skal fremje demokrati, likestilling og vitenskapleg tenkjemåte.

Denne fikk tilslutning.

2.1.10 Ankerfeste eller innsikt i første setning:

Ordet ankerfeste i første setning var drøftet i flere sammenhenger. Andre aktuelle ord: Tilhørsle, feste, innsikt.

Utvalget var enige om å erstatte "ankerfeste" med "innsikt".

Følgende forslag til formål forelå etter dette:

Opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal opne dører mot verda og framtida og gi eleven historisk og kulturell innsikt. Ho skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane. Opplæringa skal fremje demokrati, likestilling og vitenskapleg tenkjemåte.

Elevane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å meistre liva sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng. Elevane skal lære å tenkje kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Dei skal ha medansvar og høve til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane med tillit og krav, og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Skolen og lærebedrifta skal samarbeide med heimen.

Avstemning:

Utvalgets tilstedeværende medlemmer Bostad, Birkedal, Bull, Chaudhry, Hareide, Hornslien, Hætta, Mile, Renberg, Serigstad Valen og Sinding Aasen støttet forslaget.

De fraværende medlemmene Baumann, Byfuglien og Øzerk opplyste ved kontakt at de ville slutte seg til forslaget. Baumann bekreftet dette da hun igjen tok plass i utvalget 18. april kl. 15.30. Byfuglien bekreftet dette telefonisk. Øzerk bekreftet sin enighet etter å ha fått oversendt forslaget elektronisk.

2.2 Formålet for barnehagen

Til grunn for drøftingen lå følgende forslag:

Barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnets behov for omsorg, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. (Arbeidet i) barnehagen skal bygge på felles verdier fra menneskerettighetene og ulike religioner og livssyn, som respekt for menneskeverdet, åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet. Barnehagen skal gi *kjennskap til/forståelse* for vårt samfunns kulturtradisjon med dens røtter i kristendom, humanisme, demokrati og vitenskap.

Barnet skal få utfolde skaperglede og nysgjerrighet, undring og utforskertrang i møte med natur og kultur. I samspill med andre skal barnet få utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. Barnet skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barnet med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Barnehagen skal bidra til trivsel og glede i læring og lek, og være et trygt og utfordrende sted for fellesskap og vennskap.

2.2.1 Verdigrunnlaget

Utvalget har tidligere vedtatt at formålet for barnehagen og formålet med opplæringen skal uttrykke det samme verdigrunnlaget.

Første avsnitt ble endret i pakt med de endringene som var foretatt i opplæringens formål: *Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på respekt for menneskeverdet, på åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet, slik disse grunnleggende verdiene kommer til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religioner og livssyn, og slik de er forankret i menneskerettighetene.*

2.2.2 I andre avsnitt ble det foretatt følgende endringer:

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på naturen og hverandre. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og modning.

2.2.3 Lekens plass i paragrafen var gjenstand for diskusjon. Resultatet ble at lek plasseres i første setning slik at denne kommer til å lyde:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

2.2.4 Likestilling og diskriminering

I pakt med den diskusjonen som fant sted knyttet til opplæringsens formål, ble det understreket fra flere av medlemmene at barnehagen burde ha et tilsvarende mål.

Følgende setning ble lagt til som siste setning i det tredje avsnittet:

Barnehagen skal fremme likestilling og motarbeide alle former for diskriminering

Alle de tilstedeværende gav tilslutning til følgende formål for barnehagen:

Barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på respekt for menneskeverdet, på åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet, slik disse grunnleggende verdiene kommer til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religioner og livssyn, og slik de er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på naturen og hverandre. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Medlemmene **Byfuglien og Øzerk** gav telefonisk sin tilslutning til forslaget.

Baumann gav sin tilslutning da hun ankom møtet kl. 15.30

Forslaget innebærer endringer i lovens §§1 og 2. Det gjøres klart i begrunnelsen og i kap. 3. Konsekvenser for hva som etter dette gjenstår av dagens § 2, og at dette må behandles i den videre prosessen.

Sak 3. Kap. 2 Begrunnelser for forslagene til formål med opplæringen og for barnehagen

På den korte tiden som stod til rådighet hadde medlemmene følgende kommentarer til kapittel 2:

- Det er mye bra i dette utkastet som kan bygges ut videre
- Ta ut vanskelige fremmedord som denotativt og konnotativt
- Ikke beskriv omfattende teorier som kommunitarisme og liberalisme uten å sett dem inn i en ramme eller sammenheng
- Kapittel 2 må skrives i et språk som gjør det tilgjengelig for alle. Det er et viktig kapittel i forhold til den høringsrunden som følger etter at utvalget har levert sin innstilling
- Kap. 2 kan gå rett på sak, det trenger ingen lang introduksjon
- Det forklarende element må være ukomplisert

Bostad foreslo at det opprettes en liten arbeidsgruppe som kan være Sekretariatet behjelpelig i skriveprosessen.

Medlemmene **Birkedal, Hareide, Hornslien, Mile og Valen** ønsket å delta i gruppen.

Gruppen møter i Kunnskapsdepartementet torsdag 3. mai kl. 11.00. Sekretariatet vil arbeide videre med teksten og sende ut en revidert versjon til alle medlemmene 27. april. Denne sendes ut elektronisk.

Sak 4. Drøfting av kapitler i innstillingen. Det gjelder:

- Kap. 3 Utvalgets mandat, sammensetning og arbeid
- Kap. 5 Samfunnsutviklingen
- Kap. 6 Det kristne verdigrunnlaget
- Kap. 9 Formålsparagrafen og forholdet til internasjonale menneskerettigheter
- Kap. 10 Opplæringens formål og forholdet mellom opplæring og religion i andre europeiske land, særlig de nordiske

På grunn av tidsnød ble det bare tid til en kort redegjørelse fra og korte kommentarer til kap. 6 Det kristne verdigrunnlaget.

Det ble rent generelt understreket at de utdypende kapitlene i Del 2 skal begrenses til stoff som er viktig for formålene.

Birkedal viste til sine skriftlige kommentarer oversendt Sekretariatet 17. april.

Eventuelt:

Hætta spurte om statsråden var kjent med at utvalget hadde oppnådd konsensus om et forslag. **Jahr** svarte bekræftende på dette, men opplyste at han ikke var kjent med innholdet i forslaget.

Medlemmene anmodes om å oversende sine skriftlige kommentarer til kapitlene 2, 3, 4, 5, 6, 9 og 10 innen onsdag 25. april kl. 15.45.